

Introducing of senior students with the Ukrainian architectural modern (by the example of the Poltava region)

The article is devoted to the aspect of study of Ukrainian national symbols in architecture at Art lessons. The author offers the example of stylistic features of architectural modern Ukrainian in the Poltava region in order to introduce senior schoolchildren with it. The author presents the photos of monuments of Poltava architecture, built in the style of the Ukrainian architectural modern and gives brief information about them.

The teaching material is divided into two initial hours, presented by different forms of work. One hour involves student's virtual tours of houses and buildings of Poltava region, as well as their analysis and the establishment of senior schoolchildren stylistic features form of buildings and constructions, namely roofs, towers, gables, windows, doors, niches, columns, brackets, spires, decoration. The author uses method of comparing the stylistic architectural features of Ukrainian architectural modern and hut, built in the traditions of national construction. The second hour is used to create the own facade of building in the style of the Ukrainian architectural modern with regional Poltava features by the students with the help of a graphic plane designer.

Keywords: *Ukrainian architectural modern, stylistic Ukrainian national symbols, regional aspect, senior schoolchildren, figurative plane designer.*

Стаття надійшла до редакції 15.09.2018 р.

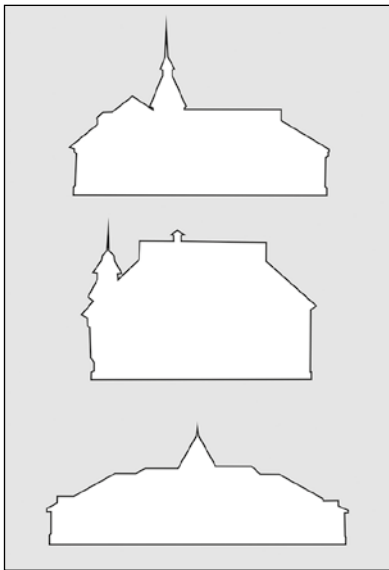


Рис. 9. Контури збудованих будинків у стилі УАМ з регіональними особливостями Полтавщини

DOI 10.32405/2308-8885-2018-4-39-43 УДК 378.147.7 : [094 : 37.09.64]

Лемешко Людмила Юріївна,

викладач вищої категорії мистецьких дисциплін, Білоцерківський коледж сервісу та дизайну, м. Біла Церква, Київська обл., Україна, lud.lemeshko40@gmail.com

ЕЛЕКТРОННІ ПІДРУЧНИКИ В ОПАНУВАННІ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН СТУДЕНТАМИ

У статті наголошено на необхідності розробки й використання електронних підручників у навчальному процесі коледжів як закладів вищої освіти під час вивчення дисциплін мистецького напрямку (рисунок, живопис, кольорознавство, основні композиції). На прикладі розробленого авторського електронного підручника «Пейзажний живопис», адаптованого в роботі зі студентами спеціальностей «Перукарське мистецтво та декоративна косметика» й «Моделювання та конструювання промислових виробів» Білоцерківського коледжу сервісу та дизайну представлено методичні рекомендації та завдання студентам з опрацювання структурних розділів електронного підручника, які презентують власний педагогічний досвід автора.

Ключові слова: *електронний підручник, студенти, дисципліни мистецького напрямку, система підготовки студентів.*

Одним із основних завдань державної політики в Україні викокремлюється підняття ролі вищої освіти в підготовці майбутніх професіоналів як важливого чинника прогресивного розвитку української економіки й суспільства в цілому. Саме тому актуальності набуває використання новітніх інформаційних технологій у системі підготовки майбутніх фахівців з використанням таких засобів навчання, як електронні підручники, програмно-методичні комплекси та ін.

Дослідження із розробки та впровадження інформаційних технологій в освітній галузі здійснюються в наукових центрах та навчальних закладах зарубіжних країн та України. Одним із напрямів є розробка й оптимізація використання в навчальному про-

цесі різних освітніх ланок електронних навчальних посібників (О. Корбут, А. Велієва, І. Кузбіт, В. Лапінський, Л. Карташова та ін.), що охоплює переважно дисципліни «технічної» та «комп'ютерної» спрямованості. У мистецькій галузі дану проблему досліджує Л. Кондратова; застосовування педагогічних програмних засобів на уроках мистецького циклу в школі розкриває О. Гумінська. Однак поза увагою авторів залишаються аспекти розробки електронних посібників для опанування студентами коледжів дисциплін мистецького спрямування та використання їх у самоосвітній діяльності, що й складає **мету даної статті**.

У Білоцерківському коледжі сервісу та дизайну підготовка фахівців зі спеціальностей «Перукарське мис-

тецтво та декоративна косметика», «Моделювання та конструювання промислових виробів» передбачає вивчення низки спеціальних дисциплін (рисунок, живопис, кольорознавство, основи композиції), що спрямовують студентів на досягнення професійних компетентностей. Застосування сучасних навчальних засобів під час вивчення вказаних курсів дозволяє підтримувати інтерес до майбутньої спеціальності, дає можливість кожному студенту, незалежно від рівня його підготовки, бути активним суб'єктом навчання, здійснювати самоконтроль, оцінювати свої можливості, стимулює саморозвиток і самоосвіту [3].

Серед сучасних засобів навчання **електронний підручник (ЕП)** – це навчальне електронне видання із систематизованим викладом змісту навчального курсу (частини курсу), в якому рівнозначно і взаємопов'язано з допомогою відповідних програмних засобів міститься текстова, звукова, графічна та інша інформація, що допомагає педагогу забезпечувати навчання на основі принципів послідовності, системності й наступності та слугує інструментом колективного, групового, індивідуального навчання студентів. ЕП створюється за певною навчальною програмою і призначений для роботи викладача зі студентами та самоосвітньої діяльності останніх.

Як і кожен навчальний продукт, ЕП має свої «плюси» й «мінуси» у використанні. До **позитивних якостей** можна віднести наступні:

1. **Дешевизна:** підготовка таких книг значно дешевша, основні витрати йдуть на розробку підручника та його рецензування, а копіювання коштує значно дешевше за друк книги; пересилати і зберігати ЕП легше: потрібен лише комп'ютер з великим обсягом пам'яті; отримавши електронною поштою такий підручник, бібліотекар навчального закладу скопіює його кожному, кому він потрібен.
2. **Швидкість перевидання та надходження** до бібліотек навчальних закладів.
3. **Доступність використання** студентами, що можуть копіювати частини



Рис. 1. Титульна сторінка електронного посібника

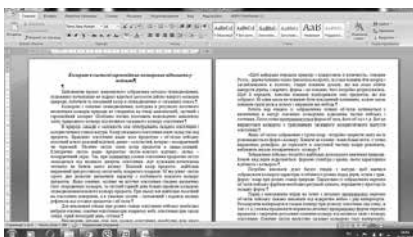


Рис. 2. Вигляд сторінки параграфа ЕП



Рис. 3. Сторінка «Парковий пейзаж – один з видів пейзажного живопису»

підручника, завдання, теми курсових і дослідницьких робіт тощо.

4. **Екологічність, збереження природних ресурсів.**
5. **Якість викладення матеріалу та контроль за засвоєння його студентами.** Матеріал в ЕП може бути викладений у форматі тексту і зображень (як і в паперового), однак додавання відео, мультиплікації, анімованих зображень, звукового пояснення (у тому числі й самого викладача), презентацій зі звуковим коментарем надає йому значних переваг. З метою контролю в електронному вигляді створюються завдання, і тести для перевірки знань, яка може відбуватися у віддаленому режимі.
6. **Підвищення кваліфікації самих викладачів та розвиток технологій в освіті.**

Викладач, розпочинаючи роботу зі створення електронних підручників та посібників, оптимізує процес навчання, відшукує нові методи і форми роботи зі студентами, вивчає досвід колег, а отже, запроваджує освітні інновації – у результаті виховує конкурентноспроможних фахівців.

Тож переваги ЕП очевидні.

Мінуси:

1. Вартість пристроїв, на яких студенти опрацьовують ЕП (це стосується студентів із соціально незахищених сімей).
2. Консерватизм окремих викладачів, які й досі тримаються за традиційну процедуру викладання.
3. Брак безкоштовних чи недорогих курсів для педагогів з опанування програм із створення ЕП.
4. Навіть коли підручник створено, більшість розробників не пропонують методичні рекомендації чи методичні посібники для роботи педагога зі студентами на основі даного підручника; далеко не всі викладачі можуть запропонувати ефективні способи використання цього продукту. Тому викладачам доцільно навчитись самостійно створювати ЕП і методичні посібники до них.



Рис. 4. Відео «Різні види пейзажу»



Рис. 5. Сторінка з базою з теми «Пейзаж – один із жанрів живопису»



Рис. 6. Сторінка з базою відео з теми «Пейзаж, виконаний в акварельній техніці»



Рис. 7. Сторінка «Зміст» із розділом питань для самоконтролю

Презентуємо ЕП «Пейзажний живопис» (рис.1), створений нами разом із методичними рекомендаціями з розробки власного ЕП [8] (рис. 1).

ЕП використовується на всіх етапах навчання.

Під час вивчення нового матеріалу на **лекціях** ЕП використовується з метою:

- **самостійного здобуття інформації** під час роботи з текстом параграфу, що виводиться на мультимедійний екран (рис. 2); завдання студентам для самостійної роботи з підручником: зробити конспект (у форматі схеми, таблиці та ін.), сформулювати запитання до байтів інформації, записати відповіді з тексту, виписати визначення, створити тестові завдання тощо;
- **візуалізації** (у формі відео, презентації, слайд-шоу) нових понять, живописних технік виконання, законів лінійної та повітряної перспективи, яких не можна одразу побачити або важко уявити (наприклад, ознайомлення з видами пейзажу, де вивчення кожного виду йде з поясненням та унаочнюється зображенням); студенти спостерігають (рис. 3) та слухають звукове пояснення, за необхідності роблять повтор з будь-якого місця;
- **штучного створення проблемної ситуації** з використання анімації чи відео (рис. 4). Наприклад, студентам ставиться завдання: розглядаючи фото різних краєвидів, визначити вид пейзажу, який міг би створити художник, зображуючи їх.

Етап мотивації навчальної діяльності дуже важливий для майбутніх фахівців. Розглянемо для прикладу

вивчення теми «Пейзаж – один із видів живопису» (рис. 5). Студенти мають можливість здійснити віртуальну мандрівку до музеїв світу і розглянути картини видатних митців – віртуальна екскурсія до музею «Видатних пейзажистів» уже вмонтована в ЕП. Перегляд творів видатних художників, як і перегляд віртуальної виставки студентів старших курсів – призерів різних конкурсів, та обговорення цих робіт є дієвим засобом мотивації.

Використання ЕП на **етапі узагальнення знань студентів**.

Закріплення, повторення, перенесення набутого в нові умови відбувається і в ході виконання студентами практичних робіт, що заплановано ЕП. На практичному занятті студентам потрібно показати і розказати методику виконання творчої роботи. Наживо провести «майстер-клас» до кожного заняття не реально через брак часу. Тому студентам пропонується відео, виконане викладачами, митцями, яке виводиться на мультимедійний екран. Наприклад, з теми «Пейзаж, виконаний в акварельній техніці» студенти самостійно переглядають відео «Елементи пейзажу», а зекономлений дорогий час іде на обговорення техніки, послідовності виконання елементів пейзажу (рис. 6).

Навчальними планами будь-якого курсу передбачена **самостійна робота студентів**. У підручнику містяться матеріали-вказівки до її виконання: що потрібно вміти, знати, посилання на літературу, окремі рекомендації. Наприклад, самостійна робота № 1 «Творча розробка живописної композиції на основі пейзажних мотивів» містить такі завдання :

- Відвідайте парк Олександрія з метою замальовок пейзажних мотивів.
 - Підберіть фото та репродукції зображень парку Олександрія в різних живописних техніках.
 - Перегляньте відео в електронному підручнику з теми «Творча розробка живописної композиції на основі пейзажних мотивів»: «Послідовність виконання пейзажу в техніці акварель», «Послідовність виконання пейзажу в техніці гуаш».
 - Виконайте живописну композицію на основі пейзажних мотивів «Весняний парк Олександрія» (формат А-3, техніка на вибір). У результаті вивчення даної теми та виконання завдань студенти повинні знати та вміти:
 - основні закони зображення повітряного середовища кольором;
 - розуміти суть понять «лінія горизонту», «точка сходження»;
 - відомості про видатних художників-пейзажистів, художників-пейзажистів Білої Церкви та їхню творчість;
 - поняття «колорит» та його значення в гармонійних кольорових відношеннях пейзажу;
 - послідовність створення творчої живописної композиції на основі пейзажних мотивів;
 - виконувати пейзажі з урахуванням законів повітряної перспективи;
 - робити замальовки пейзажних елементів на пленері;
 - давати характеристику пейзажу та його колориту;
 - самостійно розробити та виконати живописну композицію на основі пейзажних мотивів, виконувати ескізи, начерки, зарисовки, етюди до задуманої композиції в різних живописних техніках.
- У ЕП розроблено **питання для самоконтролю** студентів з даної теми (рис. 7):
- Дайте визначення поняттю «перспектива».
 - Назвіть види перспективи.
 - Охарактеризуйте закони повітряної перспективи.
 - Як відрізняються предмети в просторі за кольором?
 - Дайте визначення поняттю «колорит».

- Охарактеризуйте поняття «колір».
- Що таке кольоровий тон, насиченість, світло?
- Вкажіть чи впливає колорит на гармонійні кольорові відношення в пейзажі?
- Визначте поняття «творча композиція».
- Чим вона відрізняється від копії і роботи з натури?
- З чого починається виконання творчої композиції?
- Зробіть порівняльну характеристику виконання пейзажної композиції з натури та з копії.
- Назвіть основні етапи створення творчої композиції.

Наявність таких матеріалів для самостійної роботи економить час і викладача, і студента. Оскільки ЕП містить теоретичний матеріал, навчальні презентації та відео, відео-рекомендації до виконання практичних робіт, таким підручником студент може скористатися під час самопідготовки або опанування тем, які були пропущені.

Тренувальні тести використовуються на **етапах перевірки, закріплення або корекції знань**: за допомогою мультимедійного проєктора тест виводиться на екран. Студенти спочатку відповідають на запитання письмово, а потім кожний може побачити на екрані правильну відповідь.

Висновки. Найвищим проявом педагогічної майстерності викладача є його вміння зацікавити студента своїм предметом. Для цього кожен викладач має освоювати нові ІТ. В Білоцерківському коледжі сервісу та дизайну викладачі створюють і застосовують ЕП та проводять навчальні майстер-класи з їх виготовлення для бажаючих.

Можливості ЕП значно більші у порівнянні з різноманітними паперовими носіями інформації, оскільки він дозволяє оптимізувати роботу зі студентами (скорочується час для ознайомлення з матеріалом відповідного курсу; полегшується розуміння матеріалу, що вивчається, за рахунок ємких способів подачі інформації; надаються широкі можливості для самоперевірки й контролю знань студентів на всіх етапах вивчення курсу). Водночас наголошуємо, що надмірно захоплюватися

ІТ і повністю замінювати ними паперові видання, живу мову, діалоги, майстер-класи в навчальному процесі не доцільно, адже у своїй роботі викладач повинен застосовувати різні форми та методи.

Презентований ЕП «Пейзажний живопис», що адаптований нами для педагогічної роботи зі студентами Білоцерківського коледжу сервісу та дизайну, є одним із варіантів сучасних електронних підручників, що можуть розроблятися викладачами до інших курсів. **Перспективу власного пошуку** вбачаємо у створенні електронних посібників до дисциплін «Живопис» та «Рисунок».

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Азарова Н. В. Використання інформаційних технологій навчання у вищих юридичних закладах освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/azarovan-vikoristannya-informatsiynih-tehnologiy-navchannya-u-vischih-yuridichnih-zakladah-osviti/>
2. Бугайчук К. Л. Електронний підручник: поняття, структура, вимоги / К. Л. Бугайчук // Інформаційні технології та засоби навчання. – 2011. – № 2 (22) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/437/395>
3. Велиева А. Ш. Електронное пособие: возможности и перспективы [Електронний ресурс] / А. Ш. Велиева, Е. Р. Сулеманова // Материалы V Международной научно-практической конференции «Наука в информационном пространстве» (30–31 октября 2009 г.). – Режим доступа: <http://www.confcontact.com/2009ip/velieva.htm>
4. Гриценчук О. О. Електронний посібник і його роль у процесі інформатизації освіти / О. О. Гриценчук // Інформаційні технологічні засоби навчання / за ред. В. Ю. Бикова, Ю. О. Жука; Ін-т засобів навчання АПН України. – Київ, 2005. – С. 255–261.
5. Гумінська О. Використання мультимедійних засобів – оновлення методики викладання мистецтв / О. Гумінська // Мистецтво та освіта. – 2009. – № 3 (53). – С. 21–25; № 4 (54). – С. 19–22.
6. Кононець Н. В. Аспекти педагогічної майстерності викладача: розробка електронних посібників [Електронний ресурс] / Н. В. Кононець // Витоки педагогічної майстерності: зб. наук. праць. – 2009. – № 6. – С. 202–210. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vpm/2009_6/kononec.pdf с 202.
7. Корбут О. Г. Електронний посібник як елемент освітнього середовища / О. Г. Корбут // V Міжнародна науково-практична on-line конференція «Сучасні методи викладання іноземної мови». Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/komp/2009_1/r1_5.pdf
8. Лемешко Л. Ю. Роль електронних посібників у розвитку творчих здібностей і підвищення рівня самостійності студентів на заняттях з мистецтвознавчих дисциплін / Л. Ю. Лемешко

// Науковий вісник Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького. Серія: Педагогіка. – 2018. – № 2. – С. 68–74.

Лемешко Л. Ю., преподаватель высшей категории дисциплин искусства, Белоцерковский колледж сервиса и дизайна, г. Белая Церковь, Киевская обл., Украина, lud.lemeshko40@gmail.com

Електронные учебники в овладении художественными дисциплинами студентами

В статье акцентировано на необходимости разработки и использования электронных учебников в учебном процессе колледжей как высших учебных заведений при изучении дисциплин художественного направления (рисунок, живопись, цветоведение, основы композиции). На примере разработанного авторского электронного учебника «Пейзажная живопись», адаптированного к работе со студентами специальностей «Парикмахерское искусство и декоративная косметика», «Моделирование и конструирование промышленных изделий» Белоцерковского колледжа сервиса и дизайна представлены методические рекомендации и задания студентам по разработке структурных разделов учебника, которые представляют собственный педагогический опыт автора.

Ключевые слова: электронный учебник, студенты, дисциплины художественного направления, система подготовки студентов.

L.Yu.Lemeshko, Teacher of the Highest Qualification Category of Artistic Disciplines, Bilotserkivsky College of Service and Design, Bila Tserkva, Kyiv region, Ukraine, e-mail: lud.lemeshko40@gmail.com

Electronic textbooks in studying artistic disciplines.

The article focuses on the necessity of developing and using electronic textbooks in the educational process of college as institutions of higher education during the study of disciplines of artistic direction (drawing, painting, color studies, basis of composition). The author outlines the possibilities of electronic textbook, which allows students to optimize their work in classes (shortening time in the process of learning educational material, facilitating understanding of the material through powerful ways of submitting information, providing tasks for self-checking and controlling students' knowledge throughout all stages of the course).

The author presents methodical recommendations and tasks for students in structural sections of the electronic textbook by the example of the developed author's electronic textbook "Landscape painting" adapted for work with students of the specialties "Hairdressing and Decorative Cosmetics" and "Modeling and Designing of Industrial Products" of Bilotserkivsky College of Service and Design.

Keywords: electronic textbook, students, disciplines of the artistic direction, system of students training.

Стаття надійшла до редакції 29.05.2018 р.